

Adviescollege
toetsing regeldruk

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister voor Rechtsbescherming
De heer F.M. Weerwind
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

Onze referentie MvH/RvZ/WS/bs/ATR2702/2023-U003

Uw referentie

T 070 310 86 66

E info@atr-regeldruk.nl

www.atr-regeldruk.nl

Datum 19 januari 2023

Betreft Wet digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen

Geachte heer Weerwind,

Op 7 december 2022 heeft u het voorstel voor de *Wet digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen* aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) voor advies aangeboden. Met dit advies stuurt het college u zijn bevindingen.

Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid voor privaatrechtelijke rechtspersonen om een volledig digitale algemene vergadering het houden. Het huidige Burgerlijk Wetboek (BW) kent deze mogelijkheid nog niet. Er dient bij een algemene vergadering nu altijd nog sprake te zijn van een *fysieke* vergaderplaats. Het BW voorziet wel in een mogelijkheid tot hybride algemene vergaderingen, waarbij leden of aandeelhouders op afstand deelnemen aan een fysieke vergadering.

Door de uitbraak van de coronacrisis in 2020 waren fysieke bijeenkomsten niet of zeer beperkt mogelijk en nam het digitaal vergaderen een grote vlucht in Nederland. Daarbij maakten veel vennootschappen en verenigingen gebruik van de in de *Tijdelijke wet COVID 19 Justitie en Veiligheid* gecreëerde mogelijkheid tot het houden van een *geheel digitale* algemene vergadering. Deze tijdelijke wet is een aantal malen verlengd, maar zal per februari 2023 niet verder verlengd worden. De tijdelijke wettelijke mogelijkheid tot het houden van een volledig digitale algemene vergadering bleek een waardevolle aanvulling te zijn. Daarom is er vanuit het bedrijfs- en verenigingsleven een sterke roep ontstaan om deze mogelijkheid een permanente wettelijke basis te geven. Ook bleek er behoefte te zijn om de oproeping voor een algemene vergadering te moderniseren en daarvoor wettelijk de elektronische weg standaard te maken. Zo kan een grotere groep aandeelhouders en vergadergerechtigden bereikt worden.

Het doel van het voorliggende wetsvoorstel is om het gebruik van elektronische communicatiemiddelen bij algemene vergaderingen van privaatrechtelijke rechtspersonen te faciliteren en te normeren. Het stelt ondernemers, maatschappelijke organisaties, leden en aandeelhouders in staat om verder te profiteren van de voordelen van de huidige en toekomstige elektronische communicatiemiddelen. De regeling met betrekking tot digitaal vergaderen is *facultatief en techniekneutraal*: rechtspersonen kunnen zelf kiezen of zij digitaal willen vergaderen en welke communicatiemiddelen zij daarbij in willen zetten. Het wetsvoorstel stelt daarbij een aantal voorwaarden/uitgangspunten.

Inhoud van het voorstel

Het voorliggende wetsvoorstel wijzigt Boek 2 en Boek 5 BW en bevat 3 hoofdlijnen:

1. Rechtspersonen met leden of aandeelhouders uit Boek 2 BW (NV's, BV's, verenigingen, coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen) en Boek 5 (Verenigingen van eigenaars/VVE's) krijgen de mogelijkheid om een volledig digitale algemene vergadering te houden. De mogelijkheid tot digitaal vergaderen is facultatief: het is aan de rechtspersoon zelf om een keuze te maken.
2. Voorwaarden aan het houden van een hybride of volledig digitale algemene vergadering:
  - a. Er moet voldoende draagvlak zijn bij de meerderheid van de leden of aandeelhouders voor het houden van een volledig digitale algemene vergadering. Voor NV's, BV's, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen moet er een *statutaire grondslag* zijn voor het houden van een volledig digitale algemene vergadering. Voor verenigingen en VVE's geldt dat de algemene ledenvergadering een *machtiging* moet verlenen aan het bestuur voor het regelen van een volledig digitale vergadering. De eis van een statutaire grondslag voor hybride vergaderingen voor verenigingen en VVE's wordt geschrapt.
  - b. Een digitale algemene vergadering moet zoveel mogelijk een afspiegeling zijn van de fysieke vergadering en moet aan dezelfde c.q. materieel equivalente randvoorwaarden voldoen. Leden en aandeelhouders moeten volwaardig kunnen participeren. Het gebruik van een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel (beeld en geluid) wordt verplicht.
  - c. Leden en aandeelhouders moeten tijdens de digitale vergadering live kunnen stemmen. Zij moeten ook kunnen worden geïdentificeerd. Verder tellen zij mee voor het quorum.
  - d. De rechtspersoon die een volledig digitale of hybride algemene vergadering mogelijk maakt, moet alle maatregelen treffen die redelijkerwijs gevergd kunnen worden, om te voorkomen dat communicatieverbindingen tijdens de vergadering haperen of wegvallen (inspanningsverplichting).
3. De regels voor digitale oproeping voor een algemene vergadering worden gemoderniseerd en vereenvoudigd:
  - a. De verplichte instemming voor elektronische oproeping van degene aan wie de oproeping wordt verzonden, vervalt. Voor niet-beursgenoteerde NV's vervalt de verplichting om de oproeping te doen via een landelijk dagblad, als er geen gebruik gemaakt kan worden van de mogelijkheid van oproeping via een elektronisch bericht.
  - b. In de oproeping moet informatie opgenomen worden over de procedure tot deelname aan de vergadering en de uitoefening van het stemrecht (bijv. over de applicatie of de website die wordt gebruikt).

Het voorstel voorziet in overgangsrecht om de nalevingskosten zoveel mogelijk te beperken.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de gevolgen voor de regeldruk aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. *Nut en noodzaak*

Tijdens de uitbraak van COVID-19 bleek dat het houden van fysieke algemene vergaderingen niet of (zeer) beperkt mogelijk was. De Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid bevatte een tijdelijke voorziening om gedurende de coronacrisis de algemene vergadering toch volledig digitaal te kunnen laten plaatsvinden. Daarbij zijn de regels voor hybride algemene vergaderingen vereenvoudigd. De tijdelijke wet vervalt echter per februari 2023. Het nu voorliggende voorstel komt tegemoet aan de wens vanuit het bedrijfs- en verenigingsleven om de mogelijkheid tot het houden van volledig digitale algemene vergaderingen (permanent) wettelijk te regelen.

De mogelijkheid tot het houden van een volledig digitale algemene vergadering is facultatief. Met het oog op de bescherming van de belangen van aandeelhouders en leden is het uitgangspunt dat de algemene leden- en aandeelhoudersvergadering in meerderheid moet instemmen met de mogelijkheid tot volledig digitaal vergaderen en dat zij met beeld en geluid moeten kunnen deelnemen en het woord moeten kunnen voeren. Voor de meeste rechtspersonen (NV's, BV's, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen) betekent dit dat er een statutaire grondslag moet zijn om volledig digitale algemene vergaderingen te houden. Verder worden de regels voor oproeping voor een algemene vergadering gemoderniseerd om een grote(re) groep leden en aandeelhouders te kunnen bereiken en kosten te besparen.

Het college heeft geen opmerkingen of adviespunten bij de onderbouwing van het nut of de noodzaak van het voorliggende besluit.

2. *Minder belastende alternatieven*

Het wetsvoorstel wijzigt een aantal bepalingen in het BW en voegt de mogelijkheid tot het houden van een volledig digitale algemene vergadering toe. Deze wijziging in het BW is noodzakelijk omdat het huidige BW ervan uitgaat dat er (ook) altijd een fysieke algemene vergadering is. Het volledig digitaal kunnen houden van een algemene vergadering dient in het BW geregeld te worden om de besluiten van een volledig digitale algemene vergadering rechtsgeldig te laten zijn. Een minder belastend alternatief dan een wettelijke regeling is niet aan de orde.

De mogelijkheid tot het houden van een volledig digitale algemene vergadering is facultatief. Privaatrechtelijke rechtspersonen (i.c. de algemene vergadering van leden of aandeelhouders) kunnen zelf kiezen om van deze mogelijkheid gebruik te maken. Het wetsvoorstel stelt daaraan een aantal voorwaarden, zoals bijvoorbeeld het gebruik van

een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel. Ook kunnen betrokkenen zelf kiezen hoe aan die voorwaarden wordt voldaan en wat voor hen het minst belastend is.

De oproeping voor de algemene vergadering gaat volgens het voorstel standaard via de elektronische weg plaatsvinden. Daarmee vervallen een aantal belastende verplichtingen, zoals de aankondiging van een algemene vergadering in een landelijk dagblad voor de niet-beursgenoteerde NV en het vereiste van instemming met elektronische oproeping van degenen aan wie de oproeping wordt gezonden.

Het college heeft geen adviespunten met betrekking tot eventueel minder belastende alternatieven.

3. Werkbaarheid

Tijdens de COVID-19 pandemie zijn positieve ervaringen opgedaan met het volledig digitaal houden van een algemene vergadering. Dit was mogelijk op basis van de Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid. De mogelijkheid tot het houden van volledig digitale algemene vergaderingen wordt met dit voorstel permanent wettelijk geregeld. Daarbij stelt het wetsvoorstel enkele voorwaarden. Deze zien op het bestaan van voldoende draagvlak onder de leden c.q. aandeelhouders, op een volwaardige digitale participatie (i.c. de verplichting tot het gebruik van een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel) en op het kunnen stemmen door leden en aandeelhouders die deelnemen aan de digitale algemene vergadering, en het kunnen vaststellen van hun identiteit. Met deze voorwaarden wordt de praktijk van de huidige fysieke algemene vergadering gespiegeld. Het voorliggende voorstel bevat geen voorschriften hoe aan de voorwaarden moet worden voldaan. Het is aan de rechtspersonen zelf om daar invulling aan te geven. Zo kunnen de betreffende rechtspersonen zelf de inhoud van de statutaire bepaling met de grondslag voor de digitale algemene vergadering vaststellen, zelf bepalen welk audiovisueel communicatiemiddel wordt gebruikt en zelf kiezen hoe identificatie plaatsvindt. Dit geeft flexibiliteit en de mogelijkheid om aan te sluiten bij nieuwe technieken. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat als besluiten van de algemene vergadering niet overeenkomstig het BW tot stand zijn gekomen, de bepalingen van het BW omtrent bijvoorbeeld de nietigheid en vernietigbaarheid van besluiten van toepassing zijn.

Het college stelt vast dat het voorstel lijkt te voorzien in een behoefte. Bovendien is de mogelijkheid tot het houden van een volledig digitale algemene vergadering facultatief en biedt het voorstel ruimte voor een rechtspersoon om de volledig digitale algemene vergadering op een wijze vorm te geven die past bij de situatie van die rechtspersoon. Het college heeft daarom geen adviespunten met betrekking tot de werkbaarheid van het voorliggende voorstel. Wel vraagt het college zich af of alle leden of aandeelhouders steeds voldoende digitaal vaardig zijn om adequaat aan een volledig digitale algemene vergadering te kunnen deelnemen. Ook vraagt het college zich af of een volledig digitale algemene vergadering de fysieke algemene vergadering in alle opzichten kan vervangen. Voorstelbaar is bijvoorbeeld dat het gesprek tussen de leden of aandeelhouders enerzijds en het bestuur, de commissarissen en et cetra anderzijds en tussen leden of aandeelhouders onderling in een digitale omgeving anders en mogelijk minder effectief verlopen dan in een fysieke omgeving. In een dergelijke geval kan de positie van aandeelhouders en leden ten opzichte van het bestuur verslechteren. Aangezien het wetsvoorstel volgens de toelichting ook de belangen van aandeelhouders en leden wil beschermen, acht het

college het raadzaam in de toelichting aandacht te besteden aan de vraag hoe een verslechtering van de positie van leden en aandeelhouders kan worden voorkomen. Het college acht het in dit verband zinvol om een evaluatiebepaling in het voorstel op te nemen, zodat kan worden gezien hoe vaak algemene vergaderingen digitaal plaatsvinden en hoe deze ervaren worden.

4. *Gevolgen regeldruk*

De toelichting bij het wetsvoorstel besteedt aandacht aan de regeldrukeffecten. Rode draad in de toelichting is dat er zoveel mogelijk naar gestreefd is om regeldrukkosten te voorkomen of bestaande regeldruk te verminderen. De mogelijkheid om de algemene vergadering volledig digitaal te houden zal naar verwachting structureel leiden tot vermindering van de regeldrukkosten. De mate waarin dit gebeurt, zal afhangen van de mate waarin de betreffende rechtspersonen van deze mogelijkheid gebruik maken.

De regeldrukberekening bevat de volgende elementen:

1) *Regeldruk voor privaatrechtelijke rechtspersonen die een statutenwijziging nodig hebben om volledig digitaal te kunnen vergaderen (BV's, NV's, coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij, Europese coöperatieve Vennootschap)*

De regeldrukberekening gaat ervan uit dat naar verwachting 5% van de circa 1.050.000 rechtspersonen uit deze groep gebruik zal maken van de mogelijkheid tot een volledig digitale algemene vergadering. De *eenmalige* regeldrukkosten die voortkomen uit de wijziging van de statuten door een notaris, bedragen volgens de toelichting 14.175.000 euro. Het houden van digitale algemene vergaderingen door deze rechtspersonen leidt naar verwachting tot een *structurele afname* van regeldrukkosten van 17.850.000 euro, met name als gevolg van de afname van reistijd voor de deelnemers. De kosten met betrekking tot de voorbereiding en de duur van digitale algemene vergaderingen voor de rechtspersonen blijven naar verwachting gelijk.

2) *Regeldruk voor rechtspersonen die een machtiging van leden nodig hebben (verenigingen en VVE's)*

De regeldrukberekening gaat ervan uit dat 10% van de circa 250.000 rechtspersonen uit deze groep van de mogelijkheid tot het houden van een digitale algemene vergadering gebruik wil maken. Uitgaande van één algemene vergadering per jaar met 10 deelnemers nemen de regeldrukkosten *structureel* af met 8.500.000 euro. Ook hier komt de afname van regeldrukkosten voort uit vermindering van de reiskosten per deelnemer. Het vereiste dat een machtiging van de algemene ledenvergadering nodig is, levert volgens de toelichting geen extra regeldrukkosten op, aangezien dit een gewoon beslispunt is in de reguliere algemene vergadering.

3) *Regeldruk voor beide groepen*

De wijziging van de regeling met betrekking tot de digitale oproeping leidt volgens de toelichting tot een kleine afname van de regeldrukkosten. Naar verwachting zal 10% van beide groepen rechtspersonen ten opzichte van de huidige situatie extra gebruik gaan maken van de nieuwe regeling (dat wil zeggen 130.000 euro). Uitgaande van gemiddeld 10 deelnemers per jaarlijkse algemene vergadering en een tijdsbesparing van één minuut levert dit een *structurele* besparing van regeldrukkosten op van 8.466.900 euro.

Samengevat leidt het voorliggende voorstel tot *eenmalige toename* van regeldrukkosten van € 14.175.000. Het voorstel leidt tot een *structurele afname* van regeldrukkosten van € 34.816.900.

Het college onderschrijft de conclusie dat het voorliggende wetsvoorstel naar verwachting leidt tot een structurele afname van de regeldrukkosten. Het mist echter nog een aantal elementen in de berekening van die kosten. Zo benoemt de toelichting bijvoorbeeld niet de lastenvermindering die voortkomt uit het schrappen van de verplichting voor de NV om een algemene vergadering aan te kondigen in een landelijk dagblad. Ook ontbreekt een mogelijke kostenbesparing voor alle rechtspersonen omdat niet meer gezorgd hoeft te worden voor faciliteiten voor fysieke vergaderingen. Daar staat tegenover dat de regeldrukkosten mogelijk structureel toenemen door het inschakelen van ICT-technische ondersteuning bij algemene vergaderingen ten behoeve van bijvoorbeeld de deelname en het stemmen. De toelichting biedt daarbij geen inzicht in de vraag in hoeverre dergelijke technische voorzieningen bij de bepaalde rechtspersonen al aanwezig zijn c.q. van bepaalde rechtspersonen als standaard voorziening verwacht mogen worden. Om een volledig beeld van de regeldrukgevolgen van het voorliggende voorstel te krijgen is het raadzaam om deze gevolgen in overleg met de verschillende betrokkenen nader in beeld te brengen. Daarbij kan gewerkt worden met bandbreedtes en scenario's.

4.1 Het college adviseert in overleg met betrokkenen de regeldrukgevolgen van het wetsvoorstel aan te vullen conform de Rijksbrede methodiek.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van de consultatieversie van dit voorstel:

Het voorstel vaststellen nadat met het adviespunt rekening is gehouden.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris